

Koetun savuhaitan selvittäminen ja terveyshaitan arviointi sekä määräykset

YTERJOLJ 31.10.2023 § 67
3919/11.02.00/2023

Valmistelija

Terveystarkastajat Marja Inkilä p. 040 767 9276 ja Tarja Rosenqvist p. 0400 696 516

Taustatietoja:

Osoitteessa [REDACTED], Keminmaa on koettu savuhaittaa sisällä ja ulkona noin kahden vuoden ajan, erityisesti kylmänä vuodenaikana. Hajuhaitta on koettu sekä viihtyvyys- että terveyshaitaksi. Savuhaitan aiheuttajaksi on koettu [REDACTED] kiinteistöllä sijaitsevan talon keskuskattilan lämmittäminen puulla.

[REDACTED] asukkaat ovat pitäneet savuhaitan seurantapäiväkirjaa ensimmäisen kerran 10.2.-21.3.2022 ensisijaisesti ulkoalueella tehdyistä hajuhavainnoista, mutta myös sisätiloihin ilmastoinnin ja oven avauksen kautta kulkeutuneesta savunhajusta (liite 1). Savunhaju on ollut toisinaan ulkona kitkerää ja voimakasta. Savu on häirinnyt voimakkaasti lähes joka päivä ja toisinaan usean kerran päivässä. Savu on häirinnyt suuresti [REDACTED] elämää, eikä perhe halua altistua toistuvasti savukaasuille.

Savukaasujen hajuhaitasta on keskusteltu 20.4.2022 [REDACTED] kiinteistöllä tarkastuskäynnin yhteydessä. Tällöin on pyydetty [REDACTED] asukkaita pitämään päiväkirjaa puun pienpoltosta kaksoispesäkattilassa, kun olosuhteet ovat otolliset savuhaitan syntymiselle. [REDACTED] asukkaita on pyydetty seuraamaan tilannetta kesän yli ja halutessaan hajuhaitan seurannassa on voinut käyttää seurantapäiväkirjaa. Ympäristöpalvelut tarkastelee asiaa uudelleen elo-syyskuussa 2022 asukkailta saatujen lisäselvitysten pohjalta ja ryhtyy mahdollisiin tarvittaviin toimenpiteisiin (liite 2, muistio 21.4.2022).

[REDACTED] asukkaat ovat pitäneet savuhaitan seurantapäiväkirjaa koetusta savuhaitasta 21.9.-30.10.2022 (liite 3). Kirjanpitoon on kirjattu päivämäärä, kellonaika, tuulen suunta ja nopeus sekä ilmanpaine ja havaitut hajuhaitat. [REDACTED] asukas on pitänyt kirjanpitoa puun pienpoltosta kaikkien tulipesien osalta 17.10-2.11.2022 (liitteen 10 aineisto). Savuhaittaa on ilmoitettu koettavan erityisesti etelä- ja lounaistuulten aikana, mutta myös itätuulen aikana.

Päiväkirjamerkintöjen perusteella [REDACTED] kiinteistöllä havaittu savuhaitta voidaan yhdistää 13 päivän seurantajakson 17.10. – 30.10.2022 välisenä aikana todennäköisesti kolmena päivänä [REDACTED] asuinrakennuksen puun pienpolttoon kaksoispesäkattilassa. Seurannan perusteella katsottiin olevan tarve lisäselvityksille, jotta asia voidaan viedä Meri-Lapin ympäristöterveys- ja joukkoliikennejaoston ja/tai Meri-Lapin ympäristönlautakunnan käsiteltäväksi. Asianosaiset ovat pyytäneet koetun savuhaitan käsittelyä viranomaisessa, jotta asialle saataisiin päätös, josta voi halutessaan valittaa. Koettua savuhaittaa on päädytty käsittelemään Meri-Lapin ympäristöterveys- ja joukkoliikennejaostossa, terveydensuojeluviranomaisessa, terveyshaitta-asiana asukkaiden kokeman haitan vuoksi.

Asiaan liittyen on pidetty palaveri 3.11.2022, johon osallistuivat [REDACTED] ja [REDACTED] asukkaat sekä ympäristöpäällikkö ja terveystarkastaja. Palaverista on muistio 29.11.2022 (liite 4). Kaksoispesäkattilan lämmittämisestä puulla on

koettu olevan useasti savukaasuhaittaa. Tuolloin on todettu, että saunan ja leivinuunin lämmityksen aiheuttama savuhaitta on vain hetkellistä ja ei siten ongelmallinen. Puunpolton kokonaismäärällä ja useilla tulisijoilla (sauna ja leivinuuni) on kuitenkin yhteisvaikutuksensa.

Marraskuussa käydyn keskustelun jälkeen savuhaitta poistui, jolloin [REDACTED] kiinteistöllä on alettu käyttämään talon lämmittämiseen leivinuunia ja kaksoispesäkattilan lämmittämiseen öljyä. Pitkäaikaista ongelmaa pidettiin [REDACTED] asukkaiden mielestä tässä vaiheessa ratkaistuna. Savuhaitta ongelma tuli kuitenkin esille uudelleen vuodenvaihteen 2022-2023 jälkeen.

Huhtikuussa 2023 alueen asukkaille tehtiin lämmitystä ja puun pienpoltoa koskeva kyselyselvitys (liite 5). Selvityslomake jaettiin kahdeksaan lähialueen kiinteistöön, vastauksia saatiin kuusi. Alueen muilta asukkailta ei valituksia savuhaitasta ole tullut. Viisi kuudesta vastaajasta vastasi lämmittävänsä asuntoaan osittain puulla.

[REDACTED] kiinteistöllä on suoritettu koepoltto keskuslämmityskattilassa 9.8.2023, käyttäen kuivaa puuta. Koepolton tarkoitus oli selvittää missä määrin savuhaittaa esiintyy [REDACTED] kiinteistöllä, kun sääolosuhteet ovat otolliset. Koepoltosta on tarkastuskertomus 18.8.2023 (liite 6).

[REDACTED] asukas on pitänyt kirjanpitoa puun pienpoltosta asuinrakennuksen tulisijoissa 17.10.-2.11.2022 ja keskuslämmityskattilassa 30.5.- 9.10.2023 (liitteen 10 aineisto).

Pyydetty lausunnot:

Koepolton jälkeen on pyydetty lausunto Lapin pelastuslaitokselta kiinteistön [REDACTED] puun pienpolttoon liittyvistä havainnoista ja tapahtumista ja onko kiinteistössä ollut hälytystehtäviä tai nokipaloja liittyen lämmitysjärjestelmiin viimeisen neljän vuoden aikana. Lapin pelastuslaitokselta on saatu päivitetty lausunto 27.9.2023 (liite 7).

Nuohous T:mi T. Lappalaiselta on pyydetty lausunto milloin kiinteistöllä [REDACTED] on viimeksi nuohottu, mikä on nuohoustiheys ko. kiinteistöllä ja onko nuohouksella havaittu tavanomaisesta poikkeavaa nokeutumista, pikeytymistä piipussa tai kattilassa ja onko nähtävissä havaintoja mahdollisesta kitupoltosta. Lausunto on saatu 31.8.2023 (liite 8).

Asianosaisien kuuleminen:

Asianosaisia on kuultu 26.9.2023 päivätyllä kuulemiskirjeellä liittyen savuhaitan selvittämiseen ja käsittelyyn Meri-Lapin ympäristöterveys- ja joukkoliikennejaostossa. Asianosaisilla on ollut oikeus esittää mielipiteensä esitetyistä toimenpiteistä savuhaittojen vähentämiseksi. Mahdolliset vastineet ja selvitykset tuli toimittaa kirjallisina yllä mainitulle terveyden- suojeluviranomaiselle 17.10.2023 mennessä (liite 9).

[REDACTED] asukkaat ovat antaneet vastineet 19.3.2022 saapuneeseen sähköpostiviestiin, 18.8.2023 päivätyyn tarkastuskertomukseen (koepoltto) ja 26.9.2023 kuulemiskirjeeseen (liite 10).

[REDACTED] asukkaat ovat antaneet vastineen 3.11.2022 muistiosta ja 18.8.2023 päivätyyn tarkastuskertomukseen koepoltosta (liite 11). Kuulemiskirjeeseen 26.9.2023 ei ole annettu virallista vastinetta 17.10.2023 mennessä.

Savuhaitasta ilmoittaminen:

Koepolton yhteydessä [REDACTED] asukkaat kertoivat saaneensa aikaisemmin marraskuussa 2022 ohjeistuksen, että savuhaitta pitää haista sisällä yhtäjaksoisesti 45 minuuttia ennen kuin tarkastuskäyntiä pyydetään. Sen vuoksi he eivät ole pyytäneet terveystarkastajan tarkastusta aikaisemmin talvikautena, vaikka siihen olisi ollut mahdollisuus savuhaitan esiintyessä. Käsitys savuhaitan merkittävydestä ja ilmoittamisesta on voinut perustua Ympäristöministeriön julkaisuun 2022:21 ”Puun pienpolton savuhaitatapausten käsittely, ohje viranomaisille”, josta keskustelimme 3.11.2022 palaverin yhteydessä. Julkaisun sivulla 51 on ulkona ja sisällä esiintyvän savuhaitan merkittävyyden arviointimatriisi.

Asukkailla on ollut mahdollisuus ilmoittaa merkittävän savuhaitan esiintymisestä sisätiloissa terveystarkastajalle, ja erikseen sovittuna 15.8. – 4.9.2023 välisenä aikana, jolloin terveystarkastaja on ollut tavoitettavissa klo 20 saakka mukaan lukien viikonloput. [REDACTED] asukas on ollut yhteydessä savuhaitasta 25.8.2023 edellisen illan 24.8. voimakkaasta savun hajusta sisätiloissa noin 1½-tunnin ajan. Asuntoon ei pyydetty tarkastusta hajuhaitan aikana. Tällöin [REDACTED] asuinrakennuksen keskuslämmityskattilassa ei ole ollut tulta [REDACTED] asukkaan kirjauksen perusteella. Tällöin on todennäköistä, että saunan tai leivinuunin tulipesää on lämmitetty puulla.

Käsittely viranomaisessa:

Käsiteltäessä asiaa viranomaisessa tulee ottaa huomioon mm:

- ylittykö puuttumiskynnys ja sietovelvollisuus
- onko savuhaitan rasitus kohtuutonta ja terveystahittava aiheuttavaa sisätiloissa
- voidaanko puun pienpolttoa kieltää
- voidaanko vaatia vesivaraaja asennettavaksi
- voidaanko vaatia kaksoispesäkattilaa lämmitettäväksi vain öljyllä
- löytyykö lainsäädännöstä lakiperusteita kielloille
- Ympäristöministeriön julkaisu, Puun pienpolton savuhaitatapausten käsittely, 2022:21 on ohje viranomaiselle, se on ohjeellinen muttei suoraan laillisesti sitova
- Terveysuojelulaki (763/1994) 2, 26, 27, 51 §
- Asumisterveysasetus (545/2015) 3 §
- Naapurussuhde laki (26/1920) 17, 18 § (ei terveysuojeluviranomaisen toimivaltaa)

Toimivalta:

Kunnan terveysuojeluviranomaisella on oikeus antaa yksittäisiä kieltoja ja määräyksiä, jotka ovat välttämättömiä terveystahitan poistamiseksi tai sen ehkäisemiseksi (TSL 51 §).

Terveystahitan arvionti:

Terveystahittava arviotaessa tulee arvioida aiheuttaako savu- ja savun haju terveysuojelulain 26 §:n 1 momentissa tarkoitettua terveystahittavaa ja tuleeko terveysuojeluviranomaisen ryhtyä terveysuojelulain 27 §:n 1 momentissa tai lain 51 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin toimenpiteisiin terveystahitan poistamiseksi tai rajoittamiseksi.

Terveystahitta on arvioitava kokonaisuutena siten, että altisteen toimenpiderajaa sovellettaessa otetaan huomioon altistumisen todennäköisyys, toistuvuus ja kesto, mahdollisuudet välttyä altistumiselta tai poistaa haitta sekä poistamisesta aiheutuvat olosuhteet ja muut vastaavat tekijät (asumisterveysasetus 3 §).

Terveystahitan arvioinnissa voidaan käyttää Ympäristöministeriön julkaisua, Puun pienpolton savuhaitatapausten käsittely, 2022:21, ohje

viranomaiselle. Julkaisun sivulla 51 on esitetty taulukko 2 ”Ulkona esiintyvän savuhaitan merkittävyyden arviointimatriisi”, jota voidaan soveltaa myös sisätiloihin.

Julkaisun sivulla 38, kuviossa 9, ”Savuhaitan voimakkuus viranomaisen ja naapurin kannalta” on luokiteltu savun voimakkuuden haitallisuus savun väreinä 1 – 4:

1. lievä haitta
2. sietovelvollisuus
3. kohtuuton rasitus
4. sietämätön

Arviointimatriisin soveltaminen:

- Mikäli savuhaittaa esiintyy sisätiloissa yhtenä päivänä viikossa, yli tunti/kerta ja savu on voimakas, epämiellyttävä hajuaistimus ja aiheuttaa ärsytysoireita, kuten hengenahdistusta ja silmien kirvelyä tms. voidaan savuhaitan katsoa olevan merkittävä ja toimenpiteitä aiheuttava.
- Mikäli savuhaittaa aiheuttuu 2 – 3 päivänä viikossa sisätiloissa, yli tunti/kerta ja hajuaistimus on epämiellyttävä, mutta ei aiheuta ärsytysoireita, on haitta terveyden kannalta merkittävä ja toimenpiteitä aiheuttava. Oireiden esiintyessä savuhaitta on hyvin merkittävä.
- Mikäli savuhaittaa aiheuttuu jatkuvasti vähintään neljänä päivänä viikossa sisätiloissa yli tunti/kerta, on haitta terveyden kannalta merkittävä tai hyvin merkittävä ja toimenpiteitä aiheuttava.

Savuhaitan seuranta päiväkirjan tietojen perusteella hajuhaittahaavantoja on tehty seurantajakson 10.2.-21.3.2022 aikana pääasiassa ulkona ja osittain myös sisällä.

Hajuhaittaa ja savun hajun viipymää on esiintynyt [REDACTED] asuinrakennuksen sisätiloissa seurantajakson 21.9.-30.10.2022 välisenä aikana (39 pv) 35 - 90 minuutin ajan, 10 päivän aikana. Tällöin savuhaittaa on esiintynyt keskimäärin joka neljäs päivä, noin 1,75 kertaa/viikko. Arviointimatriisin taulukko 2:n perusteella saadaan pistemääräksi 3 – 4, joka tarkoittaa sitä, että savuhaitta voi olla terveyden kannalta merkittävä, mikäli [REDACTED] asuinrakennuksen keskuslämmityskattilassa poltetaan puuta päivittäin tai useasti viikossa erityisesti, jos tuuli on etelä-lounaissuunnasta. Asuinrakennuksessa on useita tulipesiä lämmityskattilan lisäksi (sauna ja leivinuuni), joiden yhteisvaikutuksen vuoksi savukaasuja esiintyy useasti.

Kyselyselvityksen perusteella [REDACTED] lähialueella lämmitetään asuinrakennuksia osittain puulla. Alueen muut asukkaat eivät ole ilmoittaneet savuhaitasta.

[REDACTED] asuinrakennus sijaitsee avoimella paikalla, pohjoispuolella ja hieman korkeammalla [REDACTED] nähdessä. Savu jää otollisissa olosuhteissa paikoilleen ympärillä olevan puuston vuoksi. Savuhaitta voi tällöin esiintyä sisällä ja ulkona, voiden aiheuttaa pitkään viiptyessä viihtyvyys- ja terveyshaittaa.

Puun pienpoltosta syntyy aina terveydelle haitallisia hiukkasia, ja WHO:n asiantuntijaryhmät eivät ole pystyneet eri puolilta maailmaa kerättyjen tutkimusaineistojen perusteella vahvistamaan mitään haitatonta kynnyspitoisuutta, jossa terveysvaikutuksia ei olisi (Ympäristöministeriön julkaisu 2022:21, sivu 19). Altistumisen vähentäminen on paras keino ehkäistä terveysvaikutuksia.

Päätösesitys [REDACTED] asukkaille annettavista määräyksistä savuhaitan vähentämiseksi:

- Keskuslämmityskattilan lämmitykseen käytettävän öljyn määrää lisätään merkittävästi erityisesti kylmänä vuoden aikana, puun polton sijaan. Puun pienpolttoa kattilassa vähennetään.
- Puun pienpolttoa keskuslämmityskattilassa vältetään kokonaan etelä- ja lounaistuulella.
- Tulisijojen puunpoltossa käytetään mahdollisimman kuivaa puuta.

Perustelut:

[REDACTED] asukkaat ovat ilmoittaneet, että öljyn polttoa lämmityskattilassa lisätään perustuen siten, että öljyä on jo tilattu talvelle 2023-2024. Puun pienpolttoa keskuslämmityskattilassa on vähennetty, tuulen suunnat on huomioitu, ja poltossa käytetään asianmukaista polttoon soveltuvaa kuivaa puuta.

Tarkkoja haitta-ainepitoisuuksia ei voida mitata. Savuhaittojen mittaamiseen ei ole luotettavia mittaamenetelmiä ja haittakokemukset ovat yksilöllisiä ja niitä on hankala todentaa. Lähtökohtaisesti puhtaan ja kuivan puun polttaminen asianmukaisessa tulisijassa on sallittua kaikkialla Suomessa. Kun asutaan tiiviisti, on kunkin velvollisuus sietää naapuruston kohtuullista ja asianmukaista puun pienpolttoa. [REDACTED] asuinrakennus on käyttöön otettu vuonna 1990 ja [REDACTED] asuinrakennus vuonna 2019.

Terveysuojelulain (763/1994) 51 §:n mukaan kunnan terveysuojeluviranomaisella on oikeus antaa yksittäisiä kieltoja ja määräyksiä, jotka ovat välttämättömiä terveyshaitan poistamiseksi tai ehkäisemiseksi.

Tiedoksianto:

Päätös toimitetaan tiedoksi [REDACTED] ja [REDACTED] asukkaille sähköpostilla.

Liitteet: 2, 4, 6-11 (salassa pidettävät)

Oheisaineisto: 1, 3 (salassa pidettävät)

Oheisaineisto: 5, julkinen

Esittelijä	Ympäristöpäällikkö Maikkula Pipsa
Päätösehdotus	Annetaan edellä esitetyn päätösesityksen mukaiset määräykset. Pöytäkirja pidetään tämän pykälän osalta kokouksessa tarkastettuna.
Päätös	Jaosto päätti yksimielisesti, ettei voida kiistattomasti osoittaa [REDACTED] savuhaitan aiheutuvan [REDACTED] keskuslämmityskattilan puun polttamisesta. Täten [REDACTED] ei voida antaa määräyksiä savuhaitan vähentämiseksi.

Hyväksyttiin.
